

Socialdepartementet

Enheten för socialtjänst och
funktionshinderspolitik

Yttrande över betänkandet av utredningen En uppväxt fri från våld, SOU 2022:70

(S2023/00244)

Svea hovrätt har gått igenom betänkandet utifrån de intressen som hovrätten har att bevaka. Hovrätten har i huvudsak ingen erinran mot förslagen men önskar framföra följande synpunkter med avseende på brottmålsprocessen.

Rätten till information i lagarna om målsägandebiträden och särskilda företrädare samt i förundersökningskungörelsen

Hovrätten instämmer givetvis i att våldsutsatta barn har rätt till relevant och individanpassad information under hela brottmålsprocessen och har inte anledning att ifrågasätta utredningens slutsats att det finns brister i detta avseende. När det gäller utredningens lagförslag konstaterar hovrätten att målsägandebiträden och särskilda företrädare redan har ett informationsansvar gentemot sina huvudmän. Åklagaren har motsvarande ansvar gentemot målsäganden enligt förundersökningskungörelsen.

Enligt hovrättens mening kan det ifrågasättas om förslagen till tillägg i lagtexten fyller någon egentlig funktion, eller om det ansvar som tilläggen avser att lyfta fram framgår av den befintliga lagtexten. Det kan således finnas anledning att under den fortsatta beredningen av ärendet överväga om de brister som har identifierats i stället bör hanteras på annat sätt, till exempel genom utbildningsinsatser.

Det kan möjligen även finnas en risk för att de föreslagna tilläggen tolkas motsatsvis, exempelvis på så sätt att skyldigheten att lämna individanpassad information inte skulle gälla andra målsäganden.

Förslagen om ett tydliggörande av kompetenskravet vid förordnande av målsägandebiträden och särskilda företrädare för barn

Hovrätten delar utredningens uppfattning att personer som är verksamma inom rättsväsendet och arbetar med våldsutsatta barn ska ha särskild

kompetens för uppgiften. Enligt hovrättens mening skulle det vara värdefullt om det under den fortsatta beredningen av ärendet ges närmare riktlinjer för domstolarna att avgöra när kompetenskravet ska anses uppfyllt. Visserligen bör det sannolikt inte ställas upp några specifika krav på viss utbildning eller praktisk erfarenhet, men domstolarna bör få riktlinjer som säkerställer en enhetlig tillämpning av de skärpta kompetenskraven.

När det gäller förslaget till lagtext anser hovrätten att det bör övervägas om det inte är bättre att i lagen om målsägandebiträde respektive lagen om särskild företrädare för barn ange att biträdet ska ha "särskilda kunskaper" i stället för "särskilt förvärvade kunskaper". Vidare väcker den föreslagna lydelsen av 4 § lagen om målsägandebiträde frågan om det utvidgade kompetenskravet är avsett att gälla alla målsägandebiträden eller bara biträden vars huvudman är under 18 år.

Förundersökningskungörelsen

Hovrätten anser att det bör övervägas om regleringen av barnets rätt att få sina åsikter hörda rätteligen hör hemma i 13 a §, som reglerar målsägandens rätt till information under förundersökningen. De exempel på barnets delaktighet som nämns i författningskommentaren kan även väcka frågan om inte det nya fjärde stycket har fått en alltför bred utformning.

Hovrätten ser vidare en risk för att även den föreslagna lydelsen av 17 § kan tolkas motsatsvis, dvs. i fråga om förhör som genomförs med barn som inte är målsägande, utan exempelvis vittnen. Hovrätten noterar också att det föreslagna andra stycket enligt sin ordalydelse otvetydigt bara tar sikte på barn som har utsatts för våld. Särskilda krav på hänsynsfulla förhör med barn som har utsatts för brott bör enligt hovrättens mening även omfatta barn som kan ha varit med om andra övergrepp än våld, till exempel barnfridsbrott eller sexualbrott utan våldsinslag.

En utredning om införandet av en tidsfrist för domstolen i brottmål när målsäganden är ett barn

Hovrätten handlägger mål där målsäganden är under 18 år skyndsamt, i enlighet med det skyndsamhetskrav som kan utläsas i JO:s beslut 2009-10-02, dnr 4620-2008. Med det sagt har hovrätten i och för sig ingen erinran mot att en utredning på nytt ser över frågan om det bör införas en tidsfrist i lag. Hovrätten vill samtidigt hänvisa till de överväganden som hovrätten redovisade i sitt yttrande över promemorian Skyndsamhetskrav och tidsfrister i ärenden med unga misstänkta och unga målsägande (Ds. 2013:30).

I handläggningen av detta ärende har deltagit hovrättsråden Mikael Swahn, Jacob Aspegren och Kristina Dreijer samt tf. hovrättsassessorn Helena Lindahl, föredragande.

Mikael Swahn

Helena Lindahl